

Bölüm 2

OBEZİTE VE HASTALIK YÜKÜ

Aysel ÖZDEMİR¹, Eda ÜNAL²

Giriş

Dünya genelinde obezite 1975'den 2016'ya kadar 3 kat artış göstererek 21. yüzyılın en önemli sağlık sorunu haline gelmiştir(Martin, Mani & Mani, 2015; WHO, 2017b). Dünyada 2030 yılına kadar yaklaşık olarak yetişkinlerin %50'sinin obez olacağı ve bir pandemi oluşturacağı beklenmektedir (Paley& Johnson, 2018). Dünya genelinde 18 yaş ve üzeri erişkinlerin %39'u aşırı kilolu (%39'u erkek ve %40'ı kadın) ve %13'ü(%11'i erkek ve %15'i kadın) obez olarak tespit edilmiştir (WHO, 2017b). Dünya Sağlık Örgütü tarafından Asya, Afrika ve Avrupa'nın 6 ayrı bölgesinde yapılan ve 12 yıl süren MONICA (Kardiyovasküler Hastalıkta Belirleyicilerin ve Eğilimlerin Çok uluslu İzlenmesi)çalışmasında 10 yıl içinde obeziteprevalansında %10-30'luk bir artış olduğunu göstermektedir (Türkiye sağlıklı beslenme ve hareketli hayat programı, 2013). Avrupa Sağlık Görüşme Araştırması (EHIS), Avrupa'da 19 üye ülkede 2008-2009 yılında 15 yaş üzeri fazla kiloluluk ve obezite oranını incelemiştir. Bu çalışmada fazla kiloluluk ve obezite oranının kadınlarda %36,9-56,7, erkeklerde %51-69,3 arasında değiştiği rapor edilmiştir (Europeansocialstatistics, 2013).Garawi ve ark. (2015) tarafından yapılan çalışmada Suudi Arabistan'daki yetişkinlerde obeziteprevalansının giderek arttığını ve kadınlarda erkeklerden daha fazla olduğunu göstermiştir. Obeziteprevalansının 90'lı yılların başında %20,8 iken, 2005'te %36,2 ulaştığını ve 10 yıldan fazla bir süre içinde %74'lük bir artış gösterdiğini tespit etmişlerdir. Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması (TBSA- 2010) sonuçlarına göre 19 yaş ve üzeri bireylerin %34,6'sının fazla kilolu ve %30,3'ünün obez olduğu tespit edilmiştir. Obez bireylerin %20,5'i erkek ve %41'i kadınlardan oluşmaktadır. 2010'da yapılan TURDEP (Türkiye Diyabet, Obezite ve Hipertansiyon Epidemiyolojisi Araştırması)

II sonucuna göre obeziteprevalansı %31,2 olup erkeklerde %27 oranında, kadınlarda %44 oranında saptanmıştır. Genel olarak Türk toplumunda erişkinlerin 2/3'ünün kilolu veya obez olduğunu göstermektedir (TURDEP II sonuçlarının özeti,2010). TURDEP I'den 12 yıl sonra prevalansın erkeklerde %107, kadınlarda %34 ve genelde ise %40 arttığı bildirilmiştir (Türkiye sağlıklı beslenme ve hareketli hayat programı, 2013). TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) 2016 verilerine göre

¹Doç. Dr., Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Bölümü, e-mail: ayozdemir@uludag.edu.tr

²Doktora Öğrencisi, Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği, e-mail: edaunall@hotmail.com

Kaynakça

- Akbulut, G. & Rakıcioğlu, N. (2010). Derleme: Şişmanlığın beslenme tedavisinde güncel yaklaşımlar. *Genel Tıp Dergisi*, 20(1), 35-42.
- Arikan, H. (2013). Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çayyolu Semt Polikliniği diyet bölümüne başvuruda bulunan hastalarda obezite durumunun belirlenmesi. *Jinekoloji-Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi*, 10 (40), 1651-1655.
- Arslan, M. (2018). Beslenme alışkanlıkları ve fiziksel aktivite düzeylerinin analizi: Marmara üniversitesi öğretim üyeleri üzerine bir çalışma. *Dicle Tıp Dergisi*, 45 (1), 59-69. Doi:10.5798/dicletip.407246
- Avcı, İ. & Erdoğan, T. (2015). Fındık fabrikasında çalışan işçilerde obezite sıklığı ve sağlıklı yaşam alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 14 (5), 364-369. Doi: 10.5455/pmb.1-1429384189
- Ayyıldız, Y. & Demirli, Y. (2015). Obezite Vergisine İlişkin Halkın Düşünceleri: Türkiye'de Bir Alan Araştırması. *Business and Economics Research Journal*, 6 (2), 59-78.
- Benzinou, M., Chevre, J.C., Ward, KJ., & al. (2008) Endocannabinoid receptor1 gene variations increase risk for obesity and modulate body mass index in European populations. *Human Molecular Genetics*, 17(13), 1916-1921. Doi:10.1093/hmg/ddn089
- Bertoli, S., Leone, A., Krakauer, NY., & al. (2017) Association of body shape index (ABSI) with cardio-metabolic risk factors: A cross-sectional study of 6081Caucasian adults. *PLoS One*, 12 (9), 1-15. Doi:10.1371/journal.pone.0185013
- Bilge, U., Gültekin, G., Bilgin, M., & ark. (2016). Bir Aile Hekimliği polikliniğine başvuran kırk yaş altı popülasyonda obezite ve insülin direnci oranları. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 20 (2), 50-53. Doi: 10.15511/tahd.16.21650
- Bogers, RP, Bemelmans, WJ., Hoogenveen, RT., & al (2007) Association of overweight with increased risk of coronary heart disease partly independent of blood pressure and cholesterol levels:ameta-analysis of 21 cohort studies including more than 300 000 persons. *Archives of Internal Medicine*, 167 (16), 1720-1728 Doi:10.1001/archinte.167.16.1720
- Calle, EE., Rodriguez, C., Walker-Thurmond, K., & al. (2003) Overweight, obesity, and mortality from cancer in a prospectively studied cohort of US adults. *New England Journal of Medicine*, 348 (17), 1625-1638. Doi: 10.1056/NEJMoa021423
- Dee, A., Kearns, K., O'Neill, C., & al. (2014) The direct and indirect costs of both Overweight and obesity: a systematic review. *BMC Research Notes*, 7 (1), 242-250. Doi:10.1186/1756-0500-7-242
- Demerath, EW., Reed, D., & Roger, N. (2008). Visceral adiposity and its anatomical distribution as predictors of the metabolic syndrome and cardiometabolic risk factor levels-. *The American Journal of Clinical Nutrition*, 88 (5), 1263-1271. Doi:10.3945/ajcn.2008.26546
- Du, N., Peng, H., Chao, X., & al. (2014) Interaction of Obesity and Central Obesity on Elevated Urinary Albumin-to-Creatinine. *Ratio PLoS One*, 9(6), e98926. Doi:0.1371/journal.pone.0098926
- Eker, E. & Şahin, M. (2002). Birinci basamakta obeziteye yaklaşım. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 11(7), 246.
- Emanuela, F., Grazia, M., Giorgio, F., & al (2012). Inflammation as a Link between Obesity and Metabolic Syndrome. *Journal of Nutrition and Metabolism*, 476380. Doi:10.1155/2012/476380
- European social statistics (2013). *European social statistic 2013*. (27.08.2018 tarihinde Doi:10.2785/36105 adresinden ulaşılmıştır).
- Farooqi, I.S., Yeo, GS., Keogh, J.M., & al. (2000) Dominant and recessive inheritance of morbid obesity associated with melanocortin 4 receptor deficiency. *The Journal of Clinical Investigation*, 106 (2), 271-279. Doi:10.1172 / JCI9397
- Garawi, F., Ploubidis, G.B., Devries, K., & al. (2015) Do routinely measured risk factors for obesity explain the sex gap in its prevalence? Observations from Saudi Arabia. *BMC Public Health*, 15(1), 254-264. Doi: 10.1186/s12889-015-1608-6
- Garg, S.K., Maurer, H., Reed, K., & al. (2014) Diabetes and cancer: two diseases with obesity as a common risk factor. *Diabetes, Obesity and Metabolism*, 16 (2), 97-110. Doi: 10.1111/dom.12124
- Jéquier, E. (2002) Pathways to obesity. *International Journal of Obesity*, 26 (2), 12-17. Doi: 10.1038 / sj.ijo.0802123
- Kaner, G., Kürklü, N.S., Adıgüzel, K.T., & al. (2017) İzmir'de beslenme ve diyet polikliniğine başvuran kadınlarda obezite prevalansı ve ilişkili risk faktörlerinin belirlenmesi. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 10 (3), 250-257. Doi: 10.5505/ptd.2017.87676
- Kankaya, H. & Karadakovan, A. (2017) Obezite ve böbrek hastalıkları. *Türk Nefroloji, Diyaliz ve Transplantasyon Hemşireleri Derneği Nefroloji Hemşireliği Dergisi*, 12 (2), 91-96.

Kiadaliri, A.A., Jafari, M., Mahdavi, M.R., & al. (2015) The prevalence of adult hood overweight and obesity inT ehnan: findings from Urban HEART-2study. *Medical Journal of the Islamic Republic of Iran* 29, 152-160

Kilpi, F., Webber, L., Musaigner, A., & al. (2014) Alarming predictions for obesity and non-communicable diseases in the Middle East. *Public Health Nutrition*, 17 (5), 1078-1086. Doi: 10.1017/S1368980013000840

Korkut, Y., Koçak, F.E., Kilit, T., & ark. (2015) Obez Kadınlarda Metabolik Sendrom ve Lipid Profiline Değerlendirilmesi. *Konuralp Tıp Dergisi*, 7 (1), 40-44.

Kutlu, R. & Cihan, F.G. (2017) Comparison of the body compositions in obese and nonobese individuals: Can learning body compositions motivate losing weight? *Nigerian Journal of Clinical Practice*, 20 (1), 82-87. Doi:10.4103/11193077.180075

Landsberg, L., Aronne, L.J., Beilin, L.J., & al. (2013) Obesity-relatedhypertension:Pathogenesis, cardiovascular risk, andtreatment—A positionpaper of the The Obesity Society and the American Society of Hypertension. *Obesity*,21 (1), 8-24.Doi: 10.1002/oby.20181

Lewis, S., Thomas, S.L., Blood, R.W., & al. (2010) Do health beliefs and behaviors differ according to severity of obesity? A qualitativestudy of Australian adults. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 7 (2), 443-459. Doi:10.3390/ijerph7020443

Martin, K.A., Mani, M., & Mani, A. (2015) New targets to treat obesity and the metabolic syndrome. *European Journal of Pharmacology*, 763(0) 64-74.Doi: 10.1016/j.ejphar.2015.03.093

Martin-Rodriguez, E., Guillen-Grima, F., Martí, A., & al. (2015) Comorbidity associated with obesity in large population:The APNA study. *Obesity Research & Clinical Practice* 9 (5), 435-447. Doi:10.1016/j.orcp.2015.04.003

Menke, A., Muntner, P., Wildman, R.P., & al. (2007) Measures of adiposity and cardiovascular disease risk factors. *Obesity*, 15 (3), 785-795. Doi: 10.1038/oby.2007.593

Nazlıcan, E. (2008). *Adana ili solaklı ve karataş merkez sağlık ocağı bölgesinde yaşayan20-64yaşarası kadınlarda obezite ve ilişkili risk faktörlerinin incelenmesi* (Uzmanlık Tezi T.C. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı).

Paley, C.A. & Johnson, M.I. (2018) Abdominal obesity and metabolic syndrome:Exerciseasmedicine. *BMC Sports Science, Medicine and Rehabilitation*, 10 (7), 1-8. Doi: 10.1186/s13102-018-0097-1

Rankinen, T., Zuberi, A., Chagnon, Y.C., & al. (2006). The human obesity gene map: the 2005 update. *Obesity*, 14 (4), 529-644. Doi:10.1038/oby.2006.71

Robertson, A., Lobstein, T., & Knai, C. (2007). Obesity and socio-economic groups in Europe: Evidence review and implications for action. Brussels: European Commission

Roskam, A.J.R., Kunst, A.E., Van, O.H., & al. (2009) Comparative appraisal of educational ine qualitiesin overweight and obesity among adults in19 European countries. *International Journal of Epidemiology*, 39(2), 392-404. Doi:10.1093/ije/dyp329

Rothney, M.P., Xia, Y., Wacker, W.K., & al. (2013) Precision of a new tool to measure visceral adipose tissue (VAT) using dual-energy X-Ray absorptiometry (DXA). *Obesity*, 21(1), E134-E136. Doi:10.1002/oby.20140

Stender, S. Nordestgaard, B.G. Tybjaerg-Hansen A. (2013) Elevated body mass index as a causal risk factor for symptomatic gallstone disease: a Mendelian randomization study. *Hepatology*, 58(6), 2133-2141. Doi:10.1002/hep.26563

Tam, A.A. & Çakır, B. (2012). Birinci Basamakta Obeziteye Yaklaşım. *Ankara Medical Journal*,12(1), 37-41.

T.C. Sağlık Bakanlığı (2006). *Ulusal Hastalık Yükü Çalışması 2004*. (27.08.2018 tarihinde <https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/Yayin/166> adresinden ulaşılmıştır).

T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu (2013). *Obezite İle MücadeleEl Kitabı*. (28.08.2018tarihinde http://beslenme.gov.tr/content/files/basin_materyal/obezite_mu_cadele_el_kitabi.pdf adresinden ulaşılmıştır).

T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2013). *Türkiye Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Programı 2013-2017*. (28.08.2017tarihinde http://beslenme.gov.tr/content/files/home/turkiye_saglikli_beslenme_ve_hareketli_hayat_programi.pdf adresinden ulaşılmıştır).

TURDEP II (2010). *Türkiye Diyabet, Hipertansiyon, Obezite ve Endokrinolojik Hastalıklar Prevalans Çalışması II (TURDEP II) sonuçlarının özeti 2010*. (29.08.2018 tarihinde http://istanbultip.istanbul.edu.tr/wpcontent/uploads/attachments/021_turdep.2.sonuclarinin.aciklamasi.pdf adresinden ulaşılmıştır).

TÜİK (2017). *Türkiye Sağlık Araştırması 2016*. (27.08.2018 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18854> adresinden ulaşılmıştır).

Ulas, B., Uncu, F., & Soyler, P., (2016) Aile Hekimliği Birimine Başvuran Bireylerde Obezite Sıklığı Ve Fiziksel İnaktivite: Elaziğ Örneği. *Medicine Science*, 5 (2), 529-38. Doi: 10.5455/medscience.2016.05.8422

Vucenic, I., & Stains, J.P. (2012) Obesity and cancer risk: evidence, mechanisms, and recommendations. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1271(1),37-43.Doi:10.1111 / j.1749-6632.2012.06750.x

WHO (2018). *Obesity*. (27.08.2018 tarihinde http://www.who.int/gho/ncd/risk_factors/obesity_text/en/ adresinden ulaşılmıştır).

World Health Organization (2008). *Waist Circumference and Waist-HipRatio*. (27.08.2018 tarihinde (http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/44583/1/9789241501491_eng.pdf?ua=1 adresinden ulaşılmıştır).

WHO (2017a). *Global Data base on Body Mass Index*. (27.08.2018 tarihinde <http://apps.who.int/bmi/index.jsp> adresinden ulaşılmıştır).

WHO (2017b). *Obesity and overweight 2017*. (27.08.2018 tarihinde <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs311/en/> adresinden ulaşılmıştır).

Wolin, K.Y., Carson, K., & Colditz, G.A. (2010) Obesity and cancer. *The oncologist*, 15 (16), 556-565.

Zanganeh, M., Adab, P., Li, B., & al. (2018) Protocol for asystematic review of methods and cost-effectiveness findings of economic evaluations of obesity prevention and/or treatment interventions in children and adolescents. *Systematic Reviews*, 7 (1), 54-54. Doi: 10.1186/s13643-018-0718-5